

AZ ISZLÁM BANK EREDMÉNYÉNEK ELEMZÉSE

THE ANALYSIS OF STATEMENT OF ISLAMIC BANK

DR. HABIL. VARGA JÓZSEF egyetemi docens, tudományos dékánhelyettes
Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar
ARY TAMÁS, a FIDESZ munkatársa, közgazdász

Abstract

The authors of the paper study the islamic banking system by means of analysing the income statements. This publication's aim is to present a segment of the islamic finance, the income statement of the islamic bank. The authors compare the structure of the income statements of IFRS with the islamic banks' different structure.

The authors, relying on the islamic banks' reports, summarise the religious base of the islamic bank and compare the main points of the operation of the conventional and the islamic banking system, at the end analyse the structure of the islamic income statement through analysing annual report 2013 of Bank Asya.

1. Az iszlám bankrendszer kutatásának kerete

Tanulmányunk egy szélesebb horizontú kutatási program része, melyben az iszlám pénzügyek, azon belül az iszlám bankrendszer működését kívánjuk feltárni. A kutatás kezdeti szakaszában a hangsúlyt az iszlám vallásra helyeztük, elemezve az iszlám öt pillérét: a hit megvallását, az imádkozást, a Ramadan havi böjtöt, a szegényjárandóság fizetését és a mekkai zarándoklatot.¹

Ezt követően az iszlám gazdasághoz fűződő általános viszonyát elemeztük. Bemutattuk, hogy az iszlám gazdasághoz fűződő viszonya kettős természetű, amennyiben egyrészt a vallási írásként hangsúlyozzák Allah minden területen érvényesülő mindenhatóságát, azaz gazdasági téren a világon minden Istené, a forrásokat az iszlám vallás Isten ajándékaként kezeli, ami hitelként kerül az emberhez, aki ezt a legnagyobb termelési érték létrehozására használja. Így teljesül Isten akarata, növekszik az emberiség jóléte. Másrészt az iszlám vallású személynek gazdaságilag önfenntartónak kell lennie. A tisztességes munkával megkeresett vagyont védik a törvények, mindenkinek meg kell kapnia azt, ami munkája alapján neki jár. Aki ugyanakkor nem képes az önfenntartásra, az aktívaktól zakátot, a szegények számára fizetendő adót várhat el. Ez a fázis azért szükséges, mert a vallási és általános viselkedési alapok megértése nélkül az iszlám bankrendszer működését sem érthetjük meg.³

Az iszlám bankrendszert tömören jellemzik alapelvei, amelyekkel meghatározzák, mik az alapvető különbségek a sariara épülő és az általunk hagyományosnak tartott bankrendszer között az elvi alapokra vetítve. Ezek az elvek az alábbiak szerint szabályozzák az iszlám bankrendszer működését:

1. tilos a kamatfizetést (riba),
2. amennyiben a partner hozzájárult az ügylet sikeréhez, az iszlám nem tiltja a nyereség egy részének átengedését, mert ez nem ellentétes a Koránnal, sőt, ez az eredményen osztozás erkölcsi kötelesség,

3. az üzlet nem irányulhat az iszlám értékrendjével szembenálló termék vagy szolgáltatás előállítására,
4. tilos az amúgy elkerülhető kockázatok vállalása, kerülni kell a spekulatív ügyleteket,
5. az üzlet tagjainak kölcsönösen vállalniuk kell, hogy biztosítják egymást a károk és veszteségek ellen,
6. az ügyletben meg kell jelennie a jótékonyági adakozásnak, azaz a vallásos adónak (zakát).

Az általános elvek felvázolása után egy kollegámmal az iszlám bank elemzését végeztük el. A KuveytTürk Bank mérlegének konkrét elemzése⁴ során az iszlám bank mérlegének eszköz- és forrásoldalát áttekintően elemeztük. A banki termékek és tevékenységek elemzése során fontos szempontnak bizonyult az iszlám bankrendszer kockázat- és nyereségmegosztásának alapelveinek feltárása.

E munka tárgya ezen a gondolatmeneten tovább haladva az iszlám bank eredménykimutatásának bemutatása. A tanulmány első részében az iszlám banki eredménykimutatás szerkezetét vizsgáljuk meg. Ezután az eredménykimutatás számszaki bemutatása következik, végül az utolsó részben egy iszlám és egy hazai bank jövedelemkimutatásának összevetését végezzük el.

2. Asya Bank iszlám bank bemutatása⁵

A Bank Asya jövőképe egy olyan elismert, megbízható és befolyásos bankká válás, amely a saját termékfejlesztésére alapozva globális sztenderdek szerint működő szolgáltatásokat képes nyújtani. Küldetése a fogyasztói igények és elvárások „különböző igényekre különböző megoldások” elv szerinti kielégítésével, illetve kamat nélküli banki szolgáltatások fejlesztésével hozzájárulni az érintettek és a török gazdaság sikeréhez.

A bank stratégiai céljait a következő pontokban foglalhatjuk össze:

- A világ egyik vezető iszlám bankjává válni,
- Törökországban továbbra is a legerősebb márkavértékkel rendelkezni,
- A magasan képzett szakemberek számára vonzó munkahellyé válni,
- A szektoron belül növelni a piaci részesedést,
- Piacvezető innovátorrá válni a bankszektorban,
- Az ügyfelek számára az elsődleges bankká válni,
- A társadalmi felelősségvállalásban betöltött szerepet továbbra is megőrizni.

Az Asya Bank Törökország piacvezető iszlám bankja. 1996-ban kezdte meg működését Asya Finans néven Törökország 6. magántulajdonú pénzintézeteként. Az Asya Bank Törökország legfiatalabb és leggyorsabban növekvő iszlám bankja (islamic bank ~ participation bank). Dinamikus és innovatív működésével rövid idő alatt erős befolyásra, stabil pozícióra és magas elismertségre tett szert a bankszektorban.

Az Asya Bank intézménynek egyrészt széles körben sikerült ismertté tennie a kamatmentes bankolás előnyeit és az iszlám banki gyakorlatot, a bank a reálgazdaságot és termelést közvetlenül támogató innovatív lakossági banki termékeket kínál, másrészt a vállalati szektort megoldás-orientált szolgáltatásaival továbbra is támogatja és hozzájárul a török gazdaság növekedéséhez.

110 országban több mint 1400 banki partnerén keresztül nemzetközi szolgáltatásokat nyújt. 2013-as beszámolója szerint 281 bankfiókkal rendelkezik, 5074 főt foglalkoztat,

mérlegfőösszege 27785 millió TRY (kb. 9,6 milliárd EUR). Hitelezési állománya és mérlegfőösszege az elmúlt öt évben folyamatosan növekvő ütemben nőtt. Éves beszámolója a TFRS (Turkish Financial Reporting Standards) szerint készül. Részei: mérleg, eredménykimutatás, cash-flow kimutatás, éves teljesítmény összehasonlítása, számviteli politika, igazgatóság jelentése, auditálási jelentés.

3. Az eredménykimutatás speciális iszlám elemei

A két bank eredménykimutatásának összevetése előtt érdemes az iszlám banki eredménykimutatás szerkezetének vizsgálatát elvégezni.

Az iszlám és konvencionális bankrendszer közötti legjelentősebb banküzemeltetési eltérés, hogy míg a hagyományos keresztény-zsidó bankrendszer a kockázatokat porlasztani szeretné különböző diverzifikációs és fedezeti technikákkal, addig az iszlám bankrendszerben a kockázatok a befektetés természetes velejárója.

A másik különbség az innováció motiválása: az iszlám bankrendszer esetében kifejezetten a mudaraba mechanizmusokra alapuló PLS (a profit- és veszteségrészesedés) alapú finanszírozás előnyben részesíti a termelő beruházásokat, így a tőke előbb hasznosul a reálgazdaságban. A tőke ennek megfelelően egyértelműen nagyobb arányban áramlik a reálgazdaságba. Ez a mechanizmus képes támogatni a gazdaság fundamentális stabilitását és növekedését, ezzel szemben a konvencionális bankok körében a hagyományos fogyasztói – ide értve természetesen jelzáloghitelezést is – hitelek a kereslet oldaláról hatnak a gazdaságra.

Az iszlám banki ügyletek Saria-kompatibilis létrejöttéhez három feltételnek kell teljesülnie. Egyrészt a bank nem kérhet fedezetet, a teljes pénzügyi kockázat őt terheli. Ugyanakkor kérhet biztosítékot az erkölcsi kockázat csökkentésére, pl. a vállalkozó eltűnésének megakadályozására. Másrészt a profitrátát szigorúan százalékban és nem egy összegben kell meghatározni (a hasznon osztozni kell). Végül a finanszírozó nem szólhat bele a vállalkozó tevékenységébe, a vállalkozót teljes szabadság illeti meg az üzlet vezetésében.

Az iszlám pénzügyek alapvető állítása, hogy a profitorientáltság és a társadalmilag felelős tevékenység összeegyeztethető kategóriák. Erre a megállapításra jutnak a társadalmi felelősségvállalás (CSR) kutatói is. „Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a kvantitatív és kvalitatív kutatások alapján a CSR tevékenység a profitorientált vállalati szféra számára nem csak közösségi érdekeken közvetve, hanem versenyképességre gyakorolt hatása révén közvetlenül is hasznot termel (...). A CSR tevékenység tehát a vállalati értéklánc elsődleges, közvetlen értékteremtő funkciójának tekinthető.”⁶

Az iszlám banki eredménykimutatás kétségtelenül legfontosabb eleme a kamatfizetés tilalma. Az iszlám bankok a folyószámla jellegű betétek után kamatot nem fizetnek.⁷ A befektetési jellegű betéteket az iszlám bank befekteti egy vállalkozásba és az ügyfél a vállalkozással közösen elért nyereségből egy, a bank és az ügyfél által előre meghatározott kvóta szerint részesedik (mudaraba esetén), illetve a veszteségből is (musharaka esetén). Ezáltal a betétes nem kamatot kap, hanem nyereséget, amit a Korán megenged, sőt meg is kíván. A betétesek választhatnak az ügyletek között, hogy mennyire kockázatos vállalkozásba kívánják pénzüket befektetni.

A kamatfizetési tilalom egyik jelentős esete a sukuk példája. Mivel az iszlám bankrendszerben pénzből pénzt csinálni tilos, ezért e kötvényeknek is reáljavakhoz kell kötődniük. Az iszlám bank kötelezettségei között szerepel, ha a bank iszlám kötvényt (sukuk) bocsát ki. Az iszlám kötvények (sukuk) után sem lehet kamatot fizetni, helyette vagyon-

tárggyal biztosított (asset backed) kötvényként „bérleti díjat” fizetnek a befektetőknek a szóban forgó eszközökkel generált bevételből.

Az eredménykimutatás kiadási oldalán az iszlám bankrendszer egyik speciális eleme a qard. A qard egy kölcsöntermék, amely nem termel senki számára nyereséget. Az iszlám bankok a folyószámlákat ilyen qard-nak tekintik. Mivel a qard folyószámlabetét, az ügyfél kérése esetén bármikor és egy összegben visszafizetendő a betétesnek.

Az eredménykimutatás bevételi oldalának speciális iszlám banki terméke a wakala. A wakala egy ügynökségi szerződés, melyben az ügyfél a bankot mint pénzügyeinek ügynökét bízza meg és egy bizonyos díjat fizet a bank szakértelméért. Az ügyfél a bankkal kötött szerződéskor, a számlanyitás alkalmával a nem számlavezetési díjat, hanem wakala díjat fizet.

4. Asya Bank és OTP Bank eredménykimutatásának összehasonlítása

A két bank eredménykimutatásának összehasonlítása során egyértelműen kitűnik az eltérő elv szerinti működés, hiszen míg a konvencionális OTP Bank eredménylevezetése a kamatbevételekkel és ráfordításokkal kezdődik, addig az iszlám banki elvek szerinti Asya Banké a nyereségrészesedésen (PLS) alapuló bevételekkel és ráfordításokkal. Értéküket tekintve mindkét banknál ezek a bevétel és ráfordítás kategóriák a leginkább dominánsak.

Az Asya Banknak az adóval csökkentett Nettó eredményéhez a Nettó működési eredményén, a Folyamatos működés nettó eredményén és a Nem-folyamatos működés nettó eredményén keresztül jutunk el.

A Nettó működési eredményhez jutás érdekében a Nettó nyereségrészesedéshez még az alábbi eredmény sorokat kell hozzávenni: Díjak, jutalékok, osztalék, nettó kereskedési eredmény, egyéb működési bevétel és ráfordítás, illetve céltartalék hitelezési veszteségre és egyéb követelésekre.

Az Asya Bank 2013-as TFRS szerinti konszolidált eredménykimutatását összehasonlítva az OTP Bank 2013-as IFRS szerinti konszolidált eredménykimutatásával,⁸ megállapíthatjuk, hogy az Asya Bank beszámolójában – az OTP Bankhoz hasonlóan – szintén megtalálható az IFRS átfogó eredménykimutatásához hasonló kimutatás is, amely a saját tőkében elszámolt eredményváltozásokat mutatja be (Statement of income and expense items accounted under shareholders' equity). A tételek jobb áttekinthetősége miatt az adatokat török lírában és forintban, illetve mindkettőt átszámítva forintban is megadtuk. A számítások során TRY és EUR-t 2,9 árfolyamon, a HUF és EUR átváltását 308 árfolyamon vettük figyelembe.

Az Asya Bank nettó működési eredményhez jutás érdekében a Nettó nyereségrészesedéshez még az alábbi eredmény sorokat kell hozzávenni: Díjak, jutalékok, osztalék, nettó kereskedési eredmény, egyéb működési bevétel és ráfordítás, illetve céltartalék hitelezési veszteségre és egyéb követelésekre.

Az OTP Bank eredménykimutatásában is lényegében hasonló struktúrában jutunk el Nettó kamatbevételtől a Nettó működési eredményhez. Megjelenik azonban itt néhány egyedi tétel, úgymint az Értékvesztés képzés a hitelezési és kihelyezési veszteségekre, valamint a Végtörlesztéshez kapcsolódó nyereség

Az Asya Bank eredménylevezetésében a Nettó működési eredményt még korrigálnunk kell az Egyesülés után jegyzett értéknövekedés, a Tőkemódszer szerinti eredmény és a Nettó monetáris pozíció szerinti eredmény sorokkal, és így az Adózás előtti folyamatos tevékenység eredményéhez jutunk.

1. táblázat. Asya Katilim Bankasi A.S. eredménykimutatása

Asya Katilim Bankasi A.S.: eredmény-kimutatás (konszolidált, 2013. december 31-ével zárult évre; ezer török líraban (TRY))				TRY / EUR =	2,9
#	Bevételek és ráfordítások	1000 TRY		EUR million	
		2013	2012	2013	2012
1.1	Nyereségrészesedés kölcsönökből	1 702 231	1 586 477	586 976	547 061
1.2	Bevétel jegybanksi tartalékból	0	0	0	0
1.3	Bevétel bankoktól	3 887	5 022	1 340	1 732
1.4	Bevétel pénzügyi kihelyezésekből	0	0	0	0
1.5	Bevétel piacképes értékpapír portfolióból	77 431	57 055	26 700	19 674
1.5.1	Kereskedési célú pénzügyi eszközök	430	158	148	54
1.5.2	Pénzügyi eszközök valós értéken	0	0	0	0
1.5.3	Értékesíthető pénzügyi eszközök	76 844	5 554	26 498	1 915
1.5.4	Befektetési célú eszközök	157	1 357	54	468
1.6	Bevétel pénzügyi lízingből	35 174	27 609	12 129	9 520
1.7	Bevétel egyéb nyereségrészesedés	10 836	402	3 737	139
I.	Nyereségrészesedés bevétel (PLS +)	1 829 559	1 680 183	631	579
2.1	Nyereségrészesedés betétekből	-706 738	-721 325	-244	-249
2.2	Nyereségrészesedés kölcsönökből	-11 165	-61 411	-4	-21
2.3	Nyereségrészesedés pénzügyi kölcsönökből	-11 451	-3 347	-4	-1
2.4	Ráfordítások értékpapírkibocsátásból	-254	0	0	0
2.5	Egyéb nyereségrészesedés ráfordítások	-10 232	-795	-4	0
II.	Nyereségrészesedés ráfordítás (PLS -)	-842 611	-786 878	-291	-271
III.	Nettó nyereségrészesedés (PLS)	986 948	893 305	340	308
4.1	Kapott díj, jutalék	400 175	358 221	138	124
4.1.1	Non-cash kölcsönök	111 505	122 779	38	42
4.1.2	Egyéb	28 867	235 442	10	81
4.2	Fizetett díj, jutalék	-9 463	-93 175	-3	-32
4.2.1	Non-cash kölcsönök	-29	-15	0	0
4.2.2	Egyéb	-94 601	-9 316	-33	-3
IV.	Díjak, jutalékok nettó eredménye	305 545	265 046	105	91
V.	Osztalékbevételek	47	687	0	0
6.1	Tőkepiaci ügyletek eredménye	-1 100	2 234	0	1
6.2	Derivatív ügyletek eredménye	39 424	130 082	14	45
6.3	Nemzetközi devizatőzsde ügyletek eredménye	-9 352	-104 649	-3	-36
VI.	Nettó kereskedési eredmény	28 972	27 667	10	10
VII.	Egyéb működési bevétel	363 869	243 954	125	84
VIII.	Teljes működési bevétel	1 685 381	1 430 659	581	493
IX.	Céltartalék hitelezési veszteségre és egyéb követelésekre	-550 265	-413 776	-190	-143
X.	Egyéb működési ráfordítás	-923 084	-779 885	-318	-269
XI.	Nettó működési eredmény	212 032	236 998	73	82
XII.	Egyesülés után jegyzett értéknövekedés	0	0	0	0
XIII.	Tökemódszer szerinti eredmény	4 354	675	2	0
XIV.	Nettó monetáris pozíció szerinti eredmény	0	0	0	0
XV.	Folyamatos működés adózás előtti eredménye	216 386	237 673	75	82
16.1	Tárgyidőszakot terhelő adó	-49 512	-57 361	-17	-20
16.2	Halasztott adó	12 586	1 249	4	0
XVI.	Folyamatos működés előírt adója	-36 926	-56 112	-13	-19
XVII.	Folyamatos működés nettó eredménye	179 460	181 561	62	63
18.1	Bevétel értékesítendő eszközökből	0	0	0	0
18.2	Bevétel kapcsolt-, leány- és közös vállalatok értékesítéséből	0	0	0	0
18.3	Bevétel egyéb nem folyamatos működésből	0	0	0	0
XVIII.	Bevétel nem folyamatos működésből	0	0	0	0
19.1	Veszteség értékesítendő eszközökből	0	0	0	0
19.2	Veszteség kapcsolt-, leány- és közös vállalatok értékesítéséből	0	0	0	0
19.3	Veszteség egyéb nem folyamatos működésből	0	0	0	0
XIX.	Ráfordítás nem folyamatos működésből	0	0	0	0
XX.	Nem folyamatos működés adózás előtti eredménye	0	0	0	0
21.1	Tárgyidőszaki adó provízió	0	0	0	0
21.2	Halasztott adó provízió	0	0	0	0
XXI.	Nem folyamatos működés adó províziója	0	0	0	0
XXII.	Nem folyamatos működés nettó eredménye	0	0	0	0
23.1	Csoport eredménye	177 077	180 103	61	62
23.2	Kissebbségi részesedés	2 383	1 458	1	1
XXIII.	Nettó eredmény	179 460	181 561	62	63
	Egységnyi részesedésre eső hozam (TRY)	0,20	0,20	0,00	0,00

Forrás: Asya Bank Éves jelentés 2013

2. táblázat. az OTP Bank eredménykimutatása

OTP Bank: eredménykimutatás (konszolidált, 2013. december 31-ével zárult évre; millió forintban)				HUF / EUR	308
#	Bevételek és ráfordítások	millió Forint		EUR million	
		2013	2012	2013	2012
1.1	Kamatbevétel hitelekéből	771 542	795 475	2 505	2 583
1.2	Kamatbevétel bankközi kihelyezésekből	207 951	341 071	675	1 107
1.3	Kamatbevétel értékesíthető értékpapírokból	71 743	78 624	233	255
1.4	Kamatbevétel lejáratig tartandó értékpapírokból	33 002	20 204	107	66
1.5	Kamatbevétel más bankoknál és a Nemzeti Bankoknál vezetett számlákból	4 207	6 749	14	22
1.6	Kamatbevétel kereskedési célú értékpapírokból	924	1 827	3	6
I	Összes kamatbevétel	1 089 369	1 243 950	3 537	4 039
	Bankokkal, Magyar Állammal, Nemzeti Bankokkal és egyéb bankokkal szembeni kötelezettségekre (-)	-189 539	-294 631	-615	-957
2.1	Ügyfelek betéteire (-)	-199 794	-237 898	-649	-772
2.2	Kibocsátott értékpapírokra (-)	-34 896	-54 033	-113	-175
2.3	Alárendelt kölcsöntőkére (-)	-11 412	-11 923	-37	-39
2.4	Alárendelt kölcsöntőkére (-)	-11 412	-11 923	-37	-39
II	Összes kamatráfordítás (-)	-435 641	-598 485	-1 414	-1 943
III	Nettó kamatbevétel	653 728	645 465	2 122	2 096
4.1	Értékvesztés képzés a hitelezési és kihelyezési veszteségekre (-)	-262 569	-229 470	-852	-745
4.2	Végtörlesztéshez kapcsolódó nyereség	0	2 490	0	8
IV	Nettó kamatbevétel a hitelezési és kihelyezési veszteségekre képzett értékvesztés elszámolása után	391 159	418 485	1 270	1 359
5.1	Díj-, jutalékbevételek	257 135	203 499	835	661
5.2	Díj-, jutalékráfordítások	-55 378	-49 162	-180	-160
V	Díjak, jutalékok nettó eredménye	201 757	154 337	655	501
6.1	Deviza műveletek nettó nyeresége	18 279	3 171	59	10
6.2	Értékpapírok nettó árfolyamnyeresége (+)/vesztesége (-)	11 546	-235	37	-1
6.3	Ingatlantranzakciók nyeresége	1 552	1 131	5	4
6.4	Osztalékbevételek	2 474	2 803	8	9
6.5	Értékvesztés feloldása lejáratig tartandó és értékesíthető értékpapírokra	11	505	0	2
6.6	Egyéb működési bevételek	24 840	23 987	81	78
6.7	Egyéb működési ráfordítások	-39 795	-35 033	-129	-114
VI	Nettó működési eredmény	18 907	-3 671	61	-12
7.1	Személyi jellegű ráfordítások (-)	-204 277	-188 952	-663	-613
7.2	Értécsökkenés és amortizáció (-)	-78 017	-47 420	-253	-154
7.3	Egyéb általános költségek (-)	-244 477	-187 105	-794	-607
VII	Egyéb adminisztratív ráfordítások (-)	-526 771	-423 477	-1 710	-1 375
VIII	Adózás előtti eredmény	85 052	145 674	276	473
IX.	Társasági adó (-)	-20 944	-23 088	-68	-75
X.	Nettó eredmény	64 108	122 586	208	398
	Ebből:			0	0
	Nem ellenőrzött részesedésekre jutó rész	-91	896	0	3
	A Társaság tulajdonosaira jutó rész	64 199	121 690	208	395
	Egy törzsrésztvényre jutó konszolidált nyereség (Ft-ban)			0	0
	Alap	241	457	0,8	1,5
	Hígtott	240	457	0,8	1,5

Forrás: OPT Bank éves jelentés 2013

A Nettó működési eredménytől az eredménylevezetés két részre bomlik, a folyamatos és a nem-folyamatos működés eredménytételére, úgymint a bevétel, ráfordítás, adózás előtti és adózott eredmény. A folyamatos és nem-folyamatos működés nettó eredményének összege adja a végső Nettó eredményt.

Az OTP Bank eredménylevezetésében a Nettó működési eredménytől az Adózás előtti eredményig az Egyéb adminisztratív ráfordításokon keresztül jutunk el; ezek a Személyi jellegű ráfordítások, az Értékcsökkentés és amortizáció, illetve az Egyéb általános költségek. További lényeges különbség, hogy az OTP Banknál a folyamatos és nem-folyamatos működés eredményének az Asya Bankéhoz hasonló megbontása nem szerepel.

Érdekessége miatt külön foglalkozunk a határidős, opciós és derivatív ügyletekből származó, kockázatot tartalmazó ügyletekkel. Az iszlám pénzügyek a határidős, tőzsdei és derivatív ügyletekkel szemben határozottan tiltó álláspontot fogalmaz meg. Egyrészt ezek az ügyletek nem saira-kompatibilisek, mert sok esetben – az ügyletek teljesítés előtti ellenügylettel lezárása miatt – nem kerül sor valódi áruügyletre, azaz áruszállításra. Másrészt ezek az ügyletek sokszor spekulációs célokat szolgálnak, melyek az iszlám alapelveivel ellentétesek.

A hagyományos pénzügyek ellenvetése – miszerint a spekuláció hasznos, mert a spekulánsok biztosítják a piac likviditását, valamint ezen ügyletek kockázat csökkentésére (hedge) is alkalmasak – természetesen igazak, ezért a határidős, opciós és derivatív ügyletek az iszlám pénzügyekből sem hiányozhatnak. Ilyen termék a salam. A salam hasonlít a hagyományos forward ügyletre. A legfőbb különbség, hogy itt a teljes vételár az ügylet megkötésekor kifizetésre kerül. Mint ahogy Mahlknecht (2009) rámutat, itt a konvencionális logikával szemben – ahol a határidős (termin) ér az azonnali (prompt) árnál magasabb, mert a szereplők a jövőbeni kamatot és az esetleges további nyereséget (osztalék stb.) belekalkulálják a termin árba – a prompt ár a termin ár alatt helyezkedik el. Egyrészt az iszlám ügyletekben nem létezik kamat, az egyéb nyereségelemeket pedig a jövőbeli ár tartalmazza. Sőt, az ügylet megkötésekor végrehajtott fizetés az eladó pénzügyi kockázatát csökkenti, ezért a kisebb azonnali árat hajlandó elfogadni.

Jegyzetek

1. Balázs Judit (2011): Az iszlám bankrendszer: Tanulságok a neoliberais pénzügypolitika figyelmébe. Valóság 2011/1.
2. Varga József (2011): Az iszlám bankrendszer szerepe a pénzügyi stabilitás helyreállításában. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl, Kaposvár.
3. A civilizációk küzdelmében a Brzezinski-féle sakktáblán megjelenő „fekete ló” az iszlám civilizáció. „Ez a ’fekete ló’ nem úgy viselkedik, mint az eddig ismert nagyhatalmak. Nincs magállama, melynek érdekirányai meghatározhatóak. Több államból áll, amelyek közül nehezen megjósolható, melyik válik mag-állammá. (...) Az iszlám is gyorsan változtatja arculatát, alkalmazkodó képessége rendkívüli. Érdemes alaposabban megvizsgálni a természetét, hogy a jövő kiszámíthatóbbá váljon.” (Bertalan 2007, 12. oldal)
4. Varga József–Wickert Irén (2013): Az iszlám és a hazai bankrendszer működésének összehasonlítása a banki mérlegek tükrében. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl, Kaposvár.
5. E fejezet a Bank Asya 2013. évi éves jelentésére épül.
6. Csonka et al (2103): Csonka Arnold, Szabó-Szentgróti Eszter, Kőműves Zsolt, Szabó-Szentgróti Gábor, Borbély Csaba: Nyereséges vállalati működés vs társadalmi felelősségvállalás. Acta Scientiarum Socialium. Kaposvári Egyetem 2013/39. szám.
7. Ez tulajdonképpen a hagyományos bankrendszerben is így van néhány éve, de ez itt az infláció alacsony szintje és a likviditásbőség miatti alacsony kamatlábak miatt alakul ki, nem elvi okokból.
8. Az eredménykimutatás szerkezetéhez kapcsolódó számokat a tanulmány terjedelmi korlátai miatt nem tudjuk elemezni, azokat csupán illusztrációként használjuk. Az adatok elemzését és a belőlük képezhető pénzügyi mutatók bemutatását egy következő publikációkban tervezzük.

Irodalomjegyzék

- Balázs Judit (2011): Az iszlám bankrendszer: Tanulságok a neoliberais pénzügypolitika figyelmébe. Valóság 2011/1.
- Bertalan Péter (2007): Nagyhatalmi mozgások a századfordulón – globalizáció, integráció, dezintegráció. Acta Oeconomica Kaposváriensis. Vol. 1. No. 1, 1–9. Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Kaposvár.
- Csonka et al (2103): Csonka Arnold, Szabó-Szentgróti Eszter, Kőműves Zsolt, Szabó-Szentgróti Gábor, Borbély Csaba: Nyereséges vállalati működés vs társadalmi felelősségvállalás. Acta Scientiarum Socialium. Kaposvári Egyetem 2013/39. szám.
- Imran, Hatem (2008): Das islamische Wirtschaftssystem: Normen und Prinzipien einer alternativen Ökonomie [Taschenbuch] 1. Auflage 2008.
- Michael Mahlke, Michael (2009): Islamic Finance: Einführung in Theorie und Praxis: Wiley-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA; 1. Auflage.
- Széles Zsuzsanna PhD–Széles Zoltán: Etikusabb pénzügyek? – Iszlám banki térhódítás. térhódítás In: Andrassy Adél (szerk.) „Hitel, Világ, Stádium” Nemzetközi Tudományos Konferencia tanulmánykötete [Publications of the International Scientific Conference „Credit, World, Stage”]: Konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából. Sopron, NYME Közgazdaságtudományi Kar, 2011.
- Varga József (2011): Az iszlám bankrendszer szerepe a pénzügyi stabilitás helyreállításában. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl, Kaposvár.
- Varga József–Wickert Irén (2013): Az iszlám és a hazai bankrendszer működésének összehasonlítása a banki mérlegek tükrében. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl, Kaposvár.